

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

Consiliul Europei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Secția a treia

Cauza NEGOIȚĂ împotriva ROMÂNIEI

(cererea nr. 9862/04)

Hotărâre

Strasbourg

25 ianuarie 2007

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile definite la articolul 44 § 2 al Convenției. Poate suferi modificări de formă.

În cauza Negoită contra României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (secția a treia), reunită în camera formată din:

Domnii B.M. ZUPANCIC, președinte,

C. BIRSAN,

V. ZAGREBELSKY,

Doamna A. GYULUMYAN,

Domnii E. MYJER,

DAVID THOR BJORGVINSSON

Doamna I. BERRO-LEFEVRE, judecători

și Doamna F. ARACI, grefierul adjunct al secției,

După ce a deliberat în camera de consiliu din 4 ianuarie 2007,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 9862/04) îndreptată împotriva României prin care un cetățean al acestui stat, Domnul Constantin Virgil Negoită ("reclamantul"), a sesizat Curtea la data de 8 decembrie 2003 în temeiul articolului 34 al Convenției de Apărare a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale ("Convenția").

2. Guvernul român ("Guvernul") este reprezentat de împuternicitul său, Doamna B. Ramașcanu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La data de 17 ianuarie 2006, Curtea a decis să comunice cererea Guvernului. Prevalându-se de articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis că vor fi examinate în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

4. Atât reclamantul cât și Guvernul au depus observații scrise asupra fondului cauzei (articolul 59 § 1 al reglementării).

DE FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE SPEȚEI

5. Reclamantul s-a născut în 1936 și locuiește în New York.

6. În 1967 reclamantul a cumpărat un apartament format din patru camere, situat la nr. 9-15 din strada Caragea Vodă, în București.

7. În 1987 reclamantul a emigrat în Statele Unite. Pe 4 iunie 1987, invocând decretul nr. 223/74 statul a confiscat apartamentul în cauză.

1. Cerere administrativă de restituire

8. La data de 3 iulie 1996 reclamantul a depus la comisia municipală pentru aplicarea legii nr. 112/95 o cerere de restituire a bunului mai sus menționat.

9. Printr-un contract din 25 noiembrie 1996, încheiat în temeiul legii nr. 112/95, întreprinderea H., administratoarea bunurilor imobiliare ale statului, a vândut respectivul bun lui C.Z. și C.C. care îl ocupau în calitate de chiriași.

2. Acțiune în revendicare

10. La 29 mai 1997 reclamantul a sesizat Judecătoria București cu o acțiune în revendicare imobiliară împotriva Primăriei București și a societății H. El cerea judecătoriei să constate nulitatea deciziei de confiscare a bunului.

11. Printr-o sentință din 14 ianuarie 1998 judecătoria a dat câștig de cauză acțiunii sale, a constatat nulitatea deciziei de confiscare, a recunoscut dreptul său de proprietate asupra respectivului bun și a ordonat autorităților administrative să i-l restituie. În lipsa apelului sentința a devenit definitivă.

12. Printr-o decizie administrativă din 27 iulie 1998 Primăria București a ordonat restituirea bunului. La 9 septembrie 1998 primăria a informat reclamantul asupra vânzării bunului.

3. Prima acțiune în anulare a contractului de vânzare

13. În anul 2000 reclamantul a sesizat Judecătoria București cu o acțiune în anulare a contractului de vânzare împotriva Primăriei București, a societății H. și terților cumpărători. El a cerut de asemenea evacuarea terților.

14. Printr-o sentință din 15 decembrie 2000 Judecătoria București a respins acțiunea reclamantului ca neîntemeiată. Judecătoria a considerat că contractul de vânzare fusese încheiat mai înainte ca reclamantul să sesizeze judecătoria prin acțiunea sa în revendicare, ceea ce demonstra buna credință a părților contractante. La apelul reclamantului, formulat la 30 mai 2001, Tribunalul București a confirmat această sentință. Așa cum reiese din dosar, reclamantul a formulat un recurs ce a fost respins ca neîntemeiat la o dată neprecizată.

4. A doua acțiune în anulare a contractului de vânzare

15. La 12 august 2001 reclamantul a înaintat o nouă acțiune în anulare a respectivului contract de vânzare. În fața Judecătoriei București el și-a întemeiat cererea pe noile dispoziții ale legii nr. 10/2001.

16. Printr-o sentință din 9 decembrie 2002 judecătoria a respins acțiunea sa din cauza autorității de lucru judecat. La apelul reclamantului, pe 6 martie 2003, Tribunalul București a confirmat această sentință. Tribunalul a amintit că reclamantul nu reușise să dovedească reaua credință a părților la contract și că în orice caz în cazul în speță exista autoritate de lucru judecat.

17. Reclamantul a formulat un recurs împotriva acestei hotărâri, susținând că în momentul încheierii contractului părțile erau de rea credință. La 24 iunie 2003 Curtea de Apel București a confirmat hotărârea tribunalului reluând aceeași motivare ca cea a tribunalelor inferioare. Curtea de apel a adăugat că în momentul încheierii contractului de

vânzare terții cumpărători erau de bună credință deoarece exista o greșeală comună în privința proprietarilor bunului, situație care făcea posibilă aplicarea principiului *error communis facit jus*.

18. Din dosar reiese că reclamantul a depus în 2001 la Primăria București o cerere de restituire a bunului aflat în litigiu. Printr-o scrisoare din 13 aprilie 2006 primăria a informat pe reprezentantul Guvernului că nu era posibil să se dea un răspuns favorabil cererii reclamantului din cauza lipsei anumitor documente. O copie a acestei scrisori a fost prezentată la dosar.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE PERTINENTE

19. Dispozițiile legale și jurisprudența interne pertinente sunt descrise în hotărârile *Brumărescu contra României* ([GC] nr. 28342/95, CEDO 1999-VII, pag. 250-256, §§ 31-44), *Străin și alții contra României* (nr. 57001/00, §§ 19-26, 21 iulie 2005), *Păduraru contra României* (nr. 63252/00, §§ 38-53, 1 decembrie 2005) și *Porteanu contra României* (nr. 4596/03, §§ 23-25, 16 februarie 2006).

20. Dispozițiile pertinente ale decretului nr. 223/1974 prevăd următoarele:

Articolul I

“În Republica Socialistă România imobilele, construcțiile și terenurile nu pot fi deținute în proprietate decât de persoanele fizice care au domiciliul în țară.”

Articolul II

“Cei care au depus cereri de plecare din țară pentru a se stabili definitiv în străinătate trebuie să-și înstrăineze bunurile înainte de data plecării. Înstrăinarea trebuie făcută în favoarea statului (...). Imobilele aparținând persoanelor care au părăsit țara în

mod fraudulos sau persoanelor care nu s-au întors în termenele legale, devin proprietatea statului român fără nicio despăgubire (...)”

DE DREPT

I. ASUPRA ÎNCĂLCĂRII INVOCATE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

21. Reclamantul se plânge de lipsa de imparțialitate a judecătorilor curții de apel, care ar fi fost influențați de diferite discursuri ale parlamentarilor pe tema restituirii imobilelor naționalizate. El invocă articolul 6 § 1 al Convenției, care prevede astfel:

“Orice persoană are dreptul la audierea echitabilă a cauzei sale (...) de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va decide (...) asupra contestațiilor privind drepturile și obligațiile cu caracter civil (...)”.

22. În privința garanției de imparțialitate Curtea amintește că judecătorii nu trebuie să fie părținitori sau să aibă prejudecăți personale și că în același timp tribunalul trebuie să ofere garanții suficiente pentru a exclude în această privință orice îndoială legitimă (*Pullar împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*, hotărârea din 10 iunie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-III, § 30).

23. Presupunând că reclamantul ar fi epuizat căile de atac interne pentru a soluționa această plângere la nivel național, și deși are îndoieli în privința judecății tribunalelor naționale în materie de bună credință a părților, Curtea nu descoperă, în circumstanțele prezentei spețe, niciun element subiectiv sau obiectiv de natură să arunce vreo urmă de îndoială asupra imparțialității judecătorilor.

24. Reiese că această plângere este clar nefondată și trebuie respinsă cu aplicarea articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

II. ASUPRA ÎNCĂLCĂRILOR INVOCATE A ARTICOLELOR 8 AL CONVENȚIEI ȘI 2 AL PROTOCOLULUI NR. 4

25. Reclamantul invocă o atingere adusă dreptului său la respectarea vieții private (articolul 8 al Convenției), precum și dreptului său la libera circulație (articolul 2 al Protocolului nr. 4) din cauza confiscării, în 1987, a apartamentului său.

26. Curtea constată că evenimentul în cauză a avut loc în 1987, adică înainte de ratificarea Convenției de către România, la 20 iunie 1994 și amintește că Convenția nu reglementează, pentru fiecare din părțile contractante, decât faptele ulterioare intrării sale în vigoare în privința acestei părți.

27. Reiese că aceste plângeri sunt incompatibile *ratione temporis* cu dispozițiile Convenției în sensul articolului 35 § 3 și trebuie să fie respinse cu aplicarea articolului 35 § 4.

III. ASUPRA ÎNCĂLCĂRII INVOCATE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR.1

28. Reclamantul se plânge că vânzarea bunului unor terți, confirmată de Curtea de Apel București pe 24 iunie 2003, a încălcat articolul 1 al Protocolului nr. 1, care prevede astfel:

“Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi privat de proprietatea sa decât din cauza unei utilități publice și în condițiile prevăzute de lege și principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului pe care îl dețin statele de a pune în vigoare legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosirea bunurilor în conformitate cu interesul general sau pentru a asigura plata impozitelor sau altor contribuții sau amenzilor.”

A. Asupra admisibilității

29. Curtea constată că această cerere nu este clar nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Ea relevă de altfel că nu s-a dovedit niciun alt motiv de inadmisibilitate și deci o declară admisibilă.

B. Asupra fondului

30. Guvernul evocă dificultățile pe care problema caselor naționalizate le-a pus, la vremea faptelor, pe seama contextului politic și juridic al societății române. El insistă asupra preocupării legiuitorului de a păstra un echilibru just între interesele foștilor proprietari și cele ale chiriașilor. În opinia Guvernului Curtea trebuie să ia în considerare situația economică dificilă în care se afla statul în momentul despăgubirii pentru pierderea proprietății foștilor proprietari ai caselor naționalizate.

31. Guvernul insistă asupra demersurilor întreprinse de către reclamant în vederea obținerii unei despăgubiri pentru pierderea proprietății asupra bunului său în temeiul legii nr. 10/2001. El sintetizează obiectivele legii nr. 10/2001, care a fost prima lege ce a reglementat la modul general problema imobilelor naționalizate, încercând crearea echilibrului dintre cerințele reparației și securitatea raporturilor juridice și cele ale legii

nr. 247/2005, care a modificat și a completat legea nr. 10/2001 stabilind cadrul instituțional și financiar pentru o aplicare efectivă a acestei ultime legi.

32. Guvernul consideră că autoritățile naționale beneficiază de o amplă marjă de apreciere, nu numai în privința alegerii măsurilor vizând garantarea respectării drepturilor patrimoniale sau reglementarea în materie de drept de proprietate, ci și pentru a avea timpul necesar punerii lor în practică. El consideră că ultima reformă în materie, și anume legea nr. 247/2005, impune principiul acordării despăgubirilor echitabile și neplafonate, stabilite printr-o decizie a comisiei administrative centrale pe baza unei expertize și accelerează procedura de restituire sau de compensare. Această lege prevede că, în cazul în care restituirea imobilului nu este posibilă, despăgubirea se face prin emiterea de titluri de participație la un organism colectiv de valori mobiliare (*Proprietatea*) la nivelul valorii bunului stabilită prin expertiză. În opinia Guvernului noul mecanism instituit de legea nr. 247/2005 asigură o compensare efectivă, conformă cu cerințele Convenției.

33. Guvernul consideră că ultimele modificări legislative constituie circumstanțe excepționale și că o eventuală întârziere în acordarea despăgubirilor nu ar fi de natură să aducă atingere echilibrului just dintre protecția dreptului de proprietate și cerințele de interes general.

34. Reclamantul contestă susținerea Guvernului. El amintește că nu s-a dat curs în niciun fel cererii sale de restituire formulată în temeiul legii 10/2001 citată anterior. El consideră că măsurile de reparație indicate de Guvern nu sunt pertinente în cazul în speță deoarece ar fi vorba despre o compensație ipotetică.

35. Curtea amintește că în mai multe cauze recente ea a considerat că vânzarea de către stat a unui bun al altuia către terți de bună credință, chiar și atunci când era

anterioară confirmării definitive în justiție a dreptului de proprietate al altuia, reprezenta o privare de bun. O asemenea privare de proprietate, combinată cu lipsa totală a despăgubirii, este contrară Articolului 1 al Protocolului nr. 1 (*Străin* citat anterior (§§ 39, 43 și 59, și *Porteanu* citat anterior, § 32).

36. În plus, în cauza *Păduraru* citată anterior (§ 112), Curtea a constatat că statul și-a încălcat obligația pozitivă de a reacționa în timp util și cu coerență în fața chestiunii de interes general pe care o constituie restituirea sau vânzarea imobilelor intrate în posesia sa în temeiul decretelor de naționalizare. Ea a considerat de asemenea că incertitudinea generală creată astfel s-a repercutat asupra reclamanților care s-au aflat în imposibilitatea de a recupera ansamblul bunurilor lor, în condițiile în care beneficiau de o sentință definitivă de condamnare a statului să le restituie.

37. În cazul în speță Curtea nu vede niciun motiv pentru care să se îndepărteze de jurisprudența citată anterior, situația de fapt fiind vizibil aceeași. În prezenta cauză, după exemplul cauzei *Brumărescu* citată anterior, niște terți au devenit proprietari mai înainte ca dreptul de proprietate al reclamantului asupra bunului să fi făcut obiectul unei confirmări definitive. Și, la fel ca în cauza *Străin* citată anterior, reclamantul speței a fost recunoscut drept proprietar legitim, tribunalele considerând incontestabil titlul său de proprietate, având în vedere caracterul abuziv al confiscării (paragrafele 10-12 de mai sus).

38. Curtea constată că vânzarea bunului reclamantului, în temeiul legii nr. 112/1995, l-a împiedicat să beneficieze de dreptul său de proprietate și că nicio despăgubire nu i-a fost acordată pentru această privare. Într-adevăr, deși a depus o cerere

de despăgubire în temeiul legii nr.10/2001, el nu a primit nici până astăzi un răspuns favorabil (paragraful 18 de mai sus).

39. Curtea observă că la data de 22 iulie 2005 a fost adoptată legea nr. 247/2005 de modificare a legii nr. 10/2001. Această nouă lege acordă un drept la despăgubire la nivelul valorii de piață a bunului care nu poate fi restituit persoanelor care se află în aceeași situație ca a reclamantului. Ea propune, pentru persoanele care nu au posibilitatea de a obține restituirea bunului lor în natură, să li se acorde o despăgubire sub forma unei participații, în calitate de acționari la un organism de plasare a valorilor mobiliare (OPCVM). În principiu, persoanele îndreptățite să primească o despăgubire pe această cale vor primi titluri de valoare ce vor fi transformate în acțiuni, odată ce societatea va fi cotelă la bursă.

40. Curtea constată că la data de 29 decembrie 2005 societatea pe acțiuni *Proprietatea* a fost înscrisă în Registrul Comerțului București. Pentru ca acțiunile emise de această societate pe acțiuni să poată face obiectul unei tranzacții pe piața financiară, trebuie să urmeze procedura de agreere din partea Consiliului național al valorilor mobiliare ("CNVM"). Intrarea sa efectivă la bursă este prevăzută, conform ultimelor informații, pentru lunile iunie-iulie 2007.

41. În cazul în speță, presupunând că cererea de restituire formulată de reclamant în temeiul legii nr. 10/2001 este admisibilă și poate face obiectul unei despăgubiri, Curtea constată că *Proprietatea* nu funcționează în prezent într-un mod care să conducă la acordarea efectivă a unei despăgubiri reclamantului și că cererea acestuia întemeiată pe legea mai sus menționată nu a făcut obiectul niciunei urmări. În plus, nici legea nr. 10/2001 nici legea nr. 247/2005 de modificare a acesteia nu ia în calcul prejudiciul suferit

din cauza unei lipse prelungite a despăgubirii din partea persoanelor care, la fel ca reclamantul, au fost private de bunurile lor restituite în temeiul unei sentințe definitive.

42. În consecință, Curtea consideră că faptul că reclamantul a fost privat de dreptul său de proprietate asupra bunului său, combinat cu lipsa totală a despăgubirii de aproape șase ani, l-a făcut să sufere o greutate disproporționată și excesivă, incompatibilă cu dreptul la respectarea bunurilor lor garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1.

Prin urmare, această dispoziție a fost încălcată.

IV. ASUPRA APLICĂRII ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

43. În temeiul articolului 41 al Convenției,

“Dacă Curtea declară că a existat încălcarea Convenției sau Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți contractante nu permite să se șteargă decât incomplet consecințele acestei încălcări, Curtea acordă părții vătămate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Dauna

44. Cu titlu principal, reclamantul cere restituirea bunului în chestiune sau acordarea sumei de 150.000 dolari americani (USD), adică 117.407 euro. El nu a depus la dosar niciun raport de expertiză. El cere de asemenea 100.000 USD, adică 78.271 euro cu titlu de prejudiciu moral.

45. Guvernul contestă suma daunei materiale așa cum este expusă de reclamant și face trimitere la un aviz dat de un expert imobiliar asupra cererii sale. Conform concluziilor acestui aviz valoarea de piață a bunului ar fi de 51.176 euro. În privința cererii pentru prejudiciul moral Guvernul consideră că acest prejudiciu ar fi suficient de compensat prin constatarea încălcării și că, în orice caz, suma cerută este excesivă.

46. În circumstanțele speței, Curtea consideră că restituirea apartamentului de patru camere, situat la nr. 9-5 în str. Caragea Vodă, în București precum și a terenului aferent, așa cum a fost ordonată prin sentința pronunțată pe 14 ianuarie 1998 de Judecătoria București, ar pune reclamantul pe cât posibil într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar afla dacă cerințele articolului 1 al Protocolului nr. 1 n-ar fi fost încălcate. Dacă statul pârât nu va proceda la o asemenea restituire în termen de trei luni din ziua în care prezenta hotărâre va fi devenit definitivă, Curtea decide că va trebui să plătească reclamantului, pentru dauna materială, o sumă corespunzătoare valorii actuale a bunului.

47. Asupra acestui punct Curtea constată cu interes că legea nr. 247/2005 privind modificarea legii nr.10/2001 asupra restituirii bunurilor naționalizate atât legal cât și ilegal, intrată în vigoare la 19 iulie 2005, aplică principiile exprimate în jurisprudența internațională, judiciară sau arbitrară pe tema reparațiilor datorate în caz de acțiuni ilicite și confirmate în mod constant de ea însăși în jurisprudența sa referitoare la privările ilegale sau *de facto* (*Papamichalopoulos contra Greciei* (reparație echitabilă), hotărârea din 31 octombrie 1995, seria A nr. 330-B, pag. 59-61, §§ 36-39, *Zubani contra Italiei*, hotărârea din 7 august 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV, pag. 1078, § 49, și *Brumărescu contra României* (reparație echitabilă) citat anterior, §§ 22 și 23).

48. Într-adevăr, noua lege califică drept abuzive naționalizările făcute de regimul comunist și prevede obligația de restituire a unui bun scos din patrimoniul unei persoane în urma unei asemenea privări. În caz de imposibilitate de restituire, de exemplu din cauza vânzării bunului unui terț de bună credință, legea acordă o despăgubire la nivelul valorii de piață a bunului în momentul acordării (titlul I, secțiunea I, articolele 1, 16 și 43 ale legii).

49. Curtea observă că singurul document care atestă valoarea de piață a bunului este avizul supus atenției de către expertul Guvernului. Ținând cont de respectivul aviz, precum și de informațiile de care dispune Curtea asupra prețurilor de pe piața imobiliară locală, ea estimează valoarea de piață actuală a bunului la 60.000 euro.

50. Prin urmare, Curtea consideră că evenimentele în cauză au adus atingeri grave dreptului reclamantului la respectarea bunurilor sale, pentru care suma de 3.000 euro reprezintă o reparație echitabilă a prejudiciului moral suferit.

B. Cheltuieli și taxe

51. Reclamantul cere de asemenea rambursarea sumei de 3.000 USD, adică 2.348 euro drept cheltuieli și taxe. El nu a depus niciun document doveditor în acest sens.

52. Guvernul se opune restituirii cheltuielilor de judecată care nu sunt expuse în mod real și necesar, nici însoțite de documente doveditoare pertinente.

53. Pe baza ansamblului de elemente aflate în posesia sa și hotărând echitabil, așa cum o cere articolul 41 al Convenției, Curtea acordă reclamantului 300 euro cu acest titlu.

C. Dobânzi moratorii

54. Curtea consideră adecvat să bazeze rata dobânzilor moratorii pe baza ratei dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii centrale europene majorată cu un procent de trei puncte.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. Declară cererea admisibilă în privința plângerii întemeiată pe articolul 1 al Protocolului nr. 1 și inadmisibilă pentru restul;
2. Decide că s-a încălcat articolul 1 al Protocolului nr.1;
3. Decide

- a) că statul pârât trebuie să restituie reclamantului apartamentul de patru camere situat la nr. 9-15 în str. Caragea Vodă, în București, precum și terenul aferent, în termen de trei luni începând din ziua în care prezenta sentință va deveni definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției;
 - b) că în cazul neefectuării acestei restituiri, statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în același termen de trei luni, 60.000 euro (șaizeci mii euro) pentru dauna materială, plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit;
4. Decide că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în același termen de trei luni, sumele următoare:
- a) 3.000 euro (trei mii euro) pentru prejudiciul moral;
 - b) 300 euro (trei sute euro) pentru cheltuieli și taxe;
5. Decide că sumele respective se vor transforma în lei noi românești (RON) la cursul aplicabil la data plății;
6. Decide că începând de la expirarea respectivului termen și până la plată, aceste sume se vor mări cu o dobândă simplă la o rată egală cu cea de împrumut marginal a Băncii centrale europene aplicabil în această perioadă, mărit cu un procent de trei puncte;
7. Respinge cererea de reparație echitabilă pentru restul.

Redactată în franceză, apoi comunicată în scris la data de 25 ianuarie 2007 cu aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului.

Fatos Araci

Boštjan M. Zupancic

Grefier

Președinte